

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЛЯХОВЕЦЬ ВОЛОДИМИР ОЛЕГОВИЧ

УДК 338. 433 (477)

ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ РИНКУ ЯЛОВИЧИНИ

Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління
національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Тернопіль – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Тернопільському національному економічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Горлачук Микола Анатолійович,
Тернопільський національний економічний
університет, старший науковий співробітник
Науково-дослідної частини

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Варченко Ольга МIRONІВНА,
Білоцерківський національний аграрний
університет, проректор з наукової та
інноваційної діяльності

кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник
Копиць Наталія Григорівна,
Національний науковий центр «Інститут аграрної
економіки», провідний науковий співробітник
відділу ціноутворення і кон'юнктури аграрного
ринку

Захист відбудеться 13 червня 2019 р. об 11⁰⁰ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.01 у Тернопільському національному економічному університеті за адресою: 46009 м. Тернопіль, вул. Львівська, 11а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Тернопільського національного економічного університету за адресою: 46009, м. Тернопіль, вул. Бережанська, 4.

Автореферат розісланий 13 травня 2019 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, професор

Т. О. Кізима

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Проблема перетворення національної економіки на сучасну високоефективну економічну систему залишається актуальною протягом усього періоду незалежності України. Формування ефективного економічного механізму ринку яловичини належить також до цього переліку і сприятиме формуванню та зміцненню агропродовольчої безпеки держави.

Економічна тенденція споживання яловичини населенням України щороку погіршується, існуючий його рівень становить нині менше третини від раціональної норми споживання цього виду м'яса, що зумовлено багатократним зменшенням пропозиції даного виду тваринницької продукції, збитковістю вирощування великої рогатої худоби, низькою конкурентоздатністю яловичини у порівнянні з більш дешевими видами м'яса, а також різким зменшенням купівельної спроможності споживачів протягом останніх років. Тому виникає необхідність глибокого наукового дослідження сучасного стану економічного механізму розвитку ринку яловичини, вироблення ефективних підходів щодо якісного поліпшення його функціонування, що й визначило актуальність теми дослідження.

Вивчення окремих проблем економічного механізму та розвитку ринку яловичини знайшло своє відображення в роботах вітчизняних вчених-економістів: О. П. Азізова, В. Г. Андрійчука, П. С. Березівського, В. І. Бойка, А. Ф. Бурика, В. П. Бурката, О. М. Варченко, Ю. Я. Гапусенка, М. А. Горлачука, І. М. Демчака, М. М. Ільчука, С. М. Кваші, Ю. В. Кернасюка, Н. Г. Копитець, І. В. Лозинської, Н. С. Ляліної, О. В. Мазуренка, В. М. Микитюка, М. В. Місюка, С. І. Михайлова, Н. Ф. Павленчик, М. К. Пархомця, П. Р. Пуцентейла, П. Т. Саблука, І. В. Свиноуса, А. М. Угнівенка, А. О. Харанка, А. Ю. Чаленка, О. М. Шпичака, В. М. Яценка та ін.

Серед зарубіжних дослідників механізму в економіці потрібно виділити праці Л. І. Абалкіна, Л. Гурвіца, Т. Грандіна, Е. Дж. Долана, А. Кульмана, Д. Ліндсея, Р. Майерсона, Т. Майкла, Е. Маскіна, Д. Норта, М. Г. Озерової, Ш. Ріста, М. Цірона.

Наукові роботи вказаних вчених відіграють важливу роль у розробці теоретико-практичних питань економічного механізму ринку яловичини. Водночас нині вимагають негайного вирішення проблеми економічного відтворення, розвитку ринкової інфраструктури та реалізації високоякісної продукції, забезпечення ефективного ціноутворення на ринку яловичини і зростання доходів сільськогосподарських виробників, формування експортного потенціалу і агропродовольчої безпеки держави як основних стратегічних викликів євроінтеграційного поступу аграрного сектору України. Практична значущість вирішення цих проблем зумовила актуальність обраної теми дисертаційної роботи, її предметно-об'єктну сферу, мету, завдання та логіку дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано згідно плану науково-дослідних робіт Тернопільського національного економічного університету за темами: «Економічне обґрунтування та прогнозування розвитку ринків основних видів агропродовольчої продукції для ТзОВ НВА «Перлина Поділля» (державний реєстраційний номер 0116U008540); «Вдосконалення економічного механізму функціонування агропродовольчого ринку» (державний реєстраційний номер 0118U002269), «Стратегічні напрями розвитку аграрного сектору економіки і агропродовольчого ринку у контексті

викликів глобалізаційних процесів» (державний реєстраційний номер 0116U000077) та «Інноваційний розвиток агропромислового виробництва в ринкових умовах» (державний реєстраційний номер 0114U006473), у межах яких запропоновано шляхи удосконалення економічного механізму розвитку ринку яловичини.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є поглиблення теоретико-методичних засад та аналіз сучасного стану економічного механізму розвитку ринку яловичини у контексті розроблення науково-практичних рекомендацій щодо його удосконалення в сучасних умовах.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- поглибити науковий зміст і розкрити сутність економічного механізму розвитку ринку яловичини;
- дослідити закономірності функціонування і особливості економічного механізму ринку яловичини в контексті світового досвіду;
- систематизувати методичні аспекти дослідження ринку яловичини з метою формування ефективного механізму його регулювання;
- здійснити аналіз сучасного стану розвитку сировинної бази ринку яловичини і його інфраструктурного забезпечення;
- дати наукову оцінку основних параметрів ринку яловичини та дослідити їх вплив на ефективність виробництва яловичини і розвиток ринкового потенціалу;
- визначити інституційні напрями удосконалення механізму розвитку ринку яловичини на основі інноваційного підходу;
- розробити концептуальні засади інституційної моделі механізму інноваційного розвитку ринку яловичини та регламентувати роль економічного механізму у координації, регулюванні та розвитку функціональної системи ринку;
- обґрунтувати прогноз основних параметрів ринку яловичини як результат дії економічного механізму його інноваційного розвитку.

Об'єктом дослідження є процес формування і функціонування економічного механізму розвитку ринку яловичини.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та науково-практичних аспектів економічного механізму розвитку ринку яловичини на сучасному етапі трансформації аграрного сектору в Україні.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дисертаційного дослідження є системний підхід до вивчення фундаментальних положень економічної теорії і досягнення вітчизняної та зарубіжної економічної науки щодо вирішення проблем формування економічного механізму розвитку ринку яловичини. Методологія і методика дослідження спрямовані на системне осмислення процесів формування економічної ефективності ринку яловичини.

Поставлені в дисертаційній роботі задачі розв'язувались за допомогою методів, прийнятих в економічній науці: діалектичного і структурно-функціонального (при узагальненні теоретичних засад економічного механізму ринку яловичини); порівняльного аналізу, монографічного (при вивченні діяльності суб'єктів ринку). Застосовано економіко-статистичний та економетричні методи аналізу при визначенні впливу факторів на ефективність використання сировинної бази ринку; групування (при обґрунтуванні прогнозних параметрів розвитку ринку яловичини на перспективу); розрахунково-конструктивний та порівняння (порівняння фактичних показників розвитку ринку яловичини з прогнозованими),

метод лінійного програмування (в процесі розробки моделі визначення оптимального маршруту доставки продукції на спеціалізовані великогуртові ринки). Графічний та табличний прийоми застосовано із метою наочного представлення одержаних результатів. За допомогою економіко-математичного моделювання обґрунтовано ключові елементи стратегічного розвитку ринку яловичини в Україні.

Інформаційну базу дисертаційного дослідження склали законодавчі та нормативно-правові акти з питань функціонування аграрних ринків, матеріали Державної служби статистики України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, Головного управління агропромислового розвитку Тернопільської обласної державної адміністрації, Головного управління статистики у Тернопільській області, наукові розробки вітчизняних та зарубіжних учених, матеріали періодичних фахових видань, а також результати власних досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційної роботи полягає в розробці теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій щодо формування та використання економічного механізму розвитку ринку яловичини. Найбільш важливі результати дослідження, які виносяться на захист і становлять його наукову новизну, полягають у такому:

вперше:

– розроблено концептуальні підходи до формування економічного механізму розвитку ринку яловичини в Україні, детермінантами якого визначено задоволення інтересів його учасників та подолання інверсійного типу розвитку, зорієнтованого на реалізацію бізнес-інтересів сировинного експорту продукції, а також зупинення процесу звуженого економічного відтворення, зі стійкою тенденцією до формування натурального способу виробництва, що можливо на основі застосування рекомендованої схеми субсидування за реалізовану продукцію, створення транспарентного ринкового середовища, ключовим елементом котрого має стати біржа великої рогатої худоби як ефективний інституційний елемент механізму зменшення трансакційних витрат, ринкових дисбалансів та асиметричності інформації, стимулюючи концентрацію та ефективність функціонування ринку;

удосконалено:

– науково-теоретичні засади економічного механізму розвитку ринку яловичини у частині наукового розкриття змісту та поглиблення його сутності як категоріального базису дослідження, де, на відміну від інших наукових підходів, подолано статику поняття економічного механізму ринку завдяки розгляду принципу розвитку як умови і наслідку розв'язання об'єктивно існуючих суперечностей між виробництвом та потребами, а також у ході реалізації власних економічних інтересів учасників ринку, що й відрізняє економічний механізм розвитку ринку яловичини від механізму його економічного стану;

– методичні підходи до дослідження ринку яловичини як єдиної аналітичної структури на основі застосування цілісної системи методів, дозволяючи реалізувати, у порівнянні з іншими дослідженнями, чітку алгоритмічну послідовність наукового пошуку з важливим прогностичним доповненням у якості заключної стадії його комплексної оцінки; використання запропонованого інтегрального індикатора конкурентоспроможності ринку яловичини додатково сприятиме не лише удосконаленню методики дослідження ринку, але й підвищенню якісного рівня його діагностики;

– теоретико-аналітичні підходи до оцінювання інституційних особливостей розвитку ринку яловичини на основі розробки критеріальної матриці розподільчої функції ринкового економічного механізму в розрізі країн світу, за допомогою чого діагностовано окремі закономірності функціонування цільових національних ринків, що полягають у феномені прояву дзеркальності відповідних розподільчих відносин залежно від релігійних, культурних та історичних традицій, а також зумовлюють стійкі, імперативні та довготривалі критерії економічної типологізації механізму розвитку ринку яловичини;

– науково-методичні підходи до економічної діагностики ринку яловичини з метою комплексної оцінки сучасного стану розвитку та ефективності його економічного механізму, що, поряд із традиційним трактуванням, передбачає насамперед аналіз сировинної бази та інфраструктурного забезпечення як необхідної інституційної основи розвитку економічного механізму, а також як важливого елементу в переході до діагностики динамічних параметрів ринкового розвитку та економічної ефективності функціонування ринку яловичини;

– методичні підходи до обґрунтування наукової оцінки економічного механізму розвитку ринку яловичини, котрі, на відміну від усталених способів, базуються переважно на виявленні закономірностей економічної динаміки шляхом диференціації розрахунку якісних та кількісних економічних індикаторів, що дозволило з високою достовірністю встановити наявність тісних взаємозв'язків між ключовими результуючими параметрами ринку яловичини, з одного боку, та окремими чинниками, об'єктивними детермінантами розвитку досліджуваних процесів, з іншого боку;

набули подальшого розвитку:

– науково-організаційні підходи до обґрунтування напрямків удосконалення економічного механізму розвитку ринку яловичини, що передбачає, поряд із врахуванням факторів зростання, обов'язковий перехід до формування сучасного національного інституційного ландшафту ринкового середовища як однієї із умов практичного впровадження механізму інноваційного розвитку ринку яловичини, включаючи також застосування окремих елементів дизайну його механізму;

– наукове обґрунтування прогнозування основних параметрів ринку яловичини в контексті впровадження елементів економічного механізму інноваційного розвитку, яке передбачає побудову окремих сценаріїв економічного відтворення та його ефективності, побудову оптимізаційної моделі логістичного руху товарної продукції на ринку, а також прогнозування обсягів виробництва і споживання.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що теоретичні положення, рекомендації, а також висновки, представлені у дисертаційному дослідженні, дозволяють оцінити перспективи удосконалення економічного механізму розвитку ринку яловичини, обрати стратегію його реформування та забезпечити конкурентоспроможність цієї продукції.

Отримані результати апробовані, доведені до рівня конкретних практичних рекомендацій та використані у діяльності: Департаменту агропромислового розвитку Тернопільської обласної державної адміністрації (довідка № 2-100812 від 31.10.2018 р.); Чернівецької обласної ради (довідка № 01-12/40-870 від

15.11.2018 р.); Департаменту агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Хмельницької обласної державної адміністрації (довідка № 02-02/5601 від 09.11.2018 р.); Управління агропромислового розвитку Білоцерківської районної державної адміністрації Київської області (довідка № 03-01/219-20 від 11.09.2018 р.); Відділу агропромислового розвитку Борщівської райдержадміністрації Тернопільської області (довідка № 186 від 20.11.2017 р.). Основні теоретико-методичні положення, обґрунтовані в дисертаційному дослідженні, використано у навчальному процесі Тернопільського національного економічного університету при викладанні навчальних дисциплін «Методологія та організація наукових досліджень» і «Управління енергоефективністю» (довідка № 126-25/1985 від 30.10.2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійним завершеним науковим дослідженням, в якому проведено комплексний аналіз засад формування економічного механізму розвитку ринку яловичини та запропоновано шляхи його вдосконалення. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертаційній роботі використані лише ті ідеї і положення, які є результатом особистої роботи здобувача.

Апробація результатів дослідження. Основні результати і висновки дослідження апробовано на 13 міжнародних науково-практичних конференціях, у тому числі: «Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів і суб'єктів господарювання: сучасний стан і перспективи» (Одеса, 2016 р.), «Модернізація соціально-економічних систем: нові умови господарювання» (Польща, Кельце, 2016 р.), «Інноваційна економіка» (Одеса, 2016 р.), «Прикладна економіка – від теорії до практики» (Тернопіль, 2016 р.), «Стратегії і технології» (Грузія, Тбілісі, 2017 р.), «Сучасні тенденції формування соціальної відповідальності бізнесу» (Португалія, Лісабон, 2017 р.), «Економічний і соціальний розвиток України у XXI ст.: національна візія та виклики глобалізації» (Тернопіль, 2017 р.), «Економіка та соціум» (Німеччина, Лейпциг, 2017 р.), «Аналіз сучасних підходів до ефективного використання потенціалу економіки країни» (Дніпро, 2017 р.), «Реформування фінансово-економічної системи в контексті міжнародного співробітництва» (Київ, 2017 р.), «Напрями та сучасні чинники розвитку міжнародних відносин: економічні та політичні аспекти» (Запоріжжя, 2017 р.), «Глобальні проблеми економіки і фінансів» (Київ-Будапешт-Відень, 2017 р.).

Публікації. Основні результати дисертації опубліковано у 22 наукових працях загальним обсягом 6,27 д. а. (з яких особисто автору належить 5,47 д. а.), у тому числі: 7 статей – у наукових фахових виданнях; 2 статті – у наукових періодичних виданнях інших держав (Угорщина, Білорусь); 1 публікація – в іншому науковому зарубіжному виданні; 12 праць апробаційного характеру.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг дисертаційної роботи становить 246 сторінки. Основний текст розміщений на 198 сторінках, містить 28 таблиць, 50 рисунків. П'ятнадцять додатків розміщено на 26 сторінках. Список використаних джерел із 214 найменувань розміщений на 21 сторінці.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні основи економічного механізму ринку яловичини**» узагальнено теоретико-методичні підходи до розкриття сутності ринку яловичини і його економічного механізму, сформульовано авторське визначення економічного механізму розвитку ринку яловичини, визначено відмінності та особливості цих підходів в контексті світового досвіду функціонування окремих національних ринків яловичини.

Обґрунтовано, що економічний механізм розвитку ринку яловичини – це складна функціональна система взаємодії споживачів продукції м'ясного скотарства, суб'єктів господарювання, а також вищої регулюючої інстанції (держави, наднаціональних органів, окремого центру тощо) з приводу встановлення певного регламенту, в межах якого відбувається цілеспрямоване формування, реалізація і регулювання специфічних взаємовідносин між учасниками ринку яловичини у ході реалізації ними власних інтересів, що в сукупності забезпечує безперервність суспільного відтворювального процесу. Економічний механізм розвитку ринку яловичини відрізняється від механізму його економічного стану наявністю системи подолання суперечностей, що постійно виникають між виробництвом та потребами, а також з приводу реалізації економічних інтересів учасників ринку.

Застосування системного методу до дослідження сутності економічного механізму ринку яловичини і діалектичного принципу розвитку дозволило вийти за межі обмеженого ресурсного, а також процесуального та інформаційного підходів до інтерпретації економічного механізму, усталених в рамках ортодоксальної, неокласичної теорії економічних механізмів (mechanism design theory), що базується на рекурсивному застосуванні аналітичного інструментарію теорії ігор, ігноруючи по суті діалектичний принцип розвитку, перебуваючи у вимірі математичної логіки.

Встановлено, що в період пікового розвитку скотарства в Україні у 80-х рр. ХХ ст. на 1 особу було вироблено 84 кг м'яса в забійній вазі – це історично максимальний результат реалізації функціональної спроможності виробничо-розподільчих відносин економічного механізму, котрий до цих пір залишається недосяжним. Тому теоретичне з'ясування сутнісних ознак механізму розвитку ринку яловичини невіддільне від необхідності з'ясування базових інституційних умов – історичних, культурних, організаційно-економічних та національних особливостей його практичної реалізації.

У роботі розроблено критеріальну матрицю результатів розподільчої функції економічного механізму розвитку ринку яловичини в розрізі основних країн світу (топ-10) за рівнем виробництва і споживання продукції. Як свідчать дані табл. 1, наявність рекордного показника поголів'я великої рогатої худоби чи виробництва яловичини може відповідати найнижчому рівню споживання. І навпаки – низькі показники чисельності утримуваного поголів'я тварин та національного виробництва продукції серед країн світу можуть кореспондувати із найвищим рівнем ринкового споживання яловичини на душу населення у державі.

Збільшення чисельності населення у світі має своїм наслідком забезпечення стійкого зростання у майбутньому попиту на продукти харчування в цілому і на яловичину зокрема.

Таблиця 1

Критеріальна матриця результатів розподільчої функції економічного механізму розвитку ринку яловичини в розрізі основних країн світу у 2010–2015 рр.*

Місце у ранжируваному ряді, з/п	Чисельність великої рогатої худоби, млн. гол.	Загальний обсяг виробництва яловичини, млн. т	Обсяг виробництва яловичини на 1 особу, кг	Рівень споживання яловичини на 1 особу, кг
1.	Індія 302,0	США 11,5	США 74,5	Уругвай 41,2
2.	Бразилія 208,7	Бразилія 9,4	Бразилія 69,2	Аргентина 40,7
3.	Китай 103,5	ЄС 7,6	Аргентина 62,1	США 25,3
4.	США 91,6	Китай 6,6	ЄС 60,3	Бразилія 24,9
5.	ЄС 85,1	Індія 3,7	Мексика 56,2	Австралія 23,6
6.	Ефіопія 53,4	Аргентина 2,7	Австралія 44,6	Судан 23,2
7.	Аргентина 49,5	Австралія 2,4	Росія 41,2	Канада 20,1
8.	Судан 41,8	Мексика 1,8	Китай 29,2	Ізраїль 19,7
9.	Пакистан 36,3	Пакистан 1,7	Канада 26,3	Казахстан 18,9
10.	Мексика 32,5	Росія 1,4	Пакистан 15,3	Парагвай 17,2
Країни, еліміновані із ранжируваного ряду-10 за окремим показником (показниками)				
(місце у ранжируваному ряді.)	(11.) Австралія 28,2	(13.) Канада 0,8	16.) Уругвай 13,8	(13.) ЄС 14,7
	(15.) Росія 19,1	(14.) Судан 0,7	(17.) Судан 13,2	(14.) Росія 13,2
	(23.) Парагвай 11,3	(17.) Уругвай 0,6	(19.) Парагвай 12,9	(23.) Мексика 9,8
	(25.) Канада 10,2	(27.) Парагвай 0,5	(21.) Індія 12,3	(28.) Пакистан 5,7
	26.) Уругвай 9,1	(29.) Ефіопія 0,4	(27.) Казахстан 7,2	(32.) Китай 3,7
	(62.) Казахстан 0,4	(32.) Казахстан 0,3	(39.) Ефіопія 4,9	(33.) Ефіопія 3,17
	(78.) Ізраїль 0,09	81.) Ізраїль 0,02	54.) Ізраїль 1,2	(52.) Індія 0,79
	58. Україна 3,9	28. Україна 0,4	23. Україна 10,2	24. Україна 8,5

*Систематизовано та розроблено на основі статистичних даних FAO; EUROSTAT

Проте навіть найбільш раціонально організований механізм функціонування ринку яловичини (наприклад, в ЄС) не завжди є ефективним перед викликами сучасності, оскільки існує постійна загроза надмірної регламентації ринкових процесів, підміни природного взаємозбалансування ринкових сил бюрократичним інструментарієм їх регулювання.

При цьому слід враховувати суттєвий вплив глобальних агропродовольчих ринків на окремі національні ринки, котрий проявляється у виникненні чітких закономірностей їх функціонування.

Враховуючи світовий досвід, обґрунтовано стратегічні напрямки формування економічного механізму розвитку вітчизняного ринку яловичини, що в сучасних умовах має базуватися на інноваційних підходах.

Дослідження ринку яловичини вимагає розкриття головних теоретико-методичних аспектів його функціонування. У дисертаційній роботі обґрунтовано використання методики застосування динамічних показників оцінки ринку та його ефективності. Її цілісне застосування дозволить здійснити комплексну оцінку розвитку ринку яловичини, його кон'юнктури та прогнозування.

У другому розділі «Сучасний стан розвитку ринку яловичини та ефективність його економічного механізму» на основі емпіричного аналізу основних економічних параметрів встановлено закономірності розвитку сировинної бази, інфраструктурного забезпечення та конкурентоспроможності ринку яловичини; виявлено тенденції його функціонування та розкрито сучасний стан ефективності механізму формування ринкового потенціалу, відповідності його стратегічних можливостей існуючому способу виробництва.

В дисертації аргументовано, що важливим фактором, котрий обумовлює довгострокові процеси розвитку ринку яловичини, є чисельність великої рогатої худоби – ключовий показник ресурсного потенціалу його сировинної бази. Поголів'я ВРХ в Україні на початок 2018 р. становило 3,5 млн. гол., а в Тернопільській області – 167,6 тис. гол., що відповідно у 7 та 5,6 рази менше у порівнянні з рівнем 1991 р. (рис. 1). Це свідчить про відсутність ефективного механізму розвитку ринку яловичини, й призвело до катастрофічних економічних наслідків та глибокої кризи.

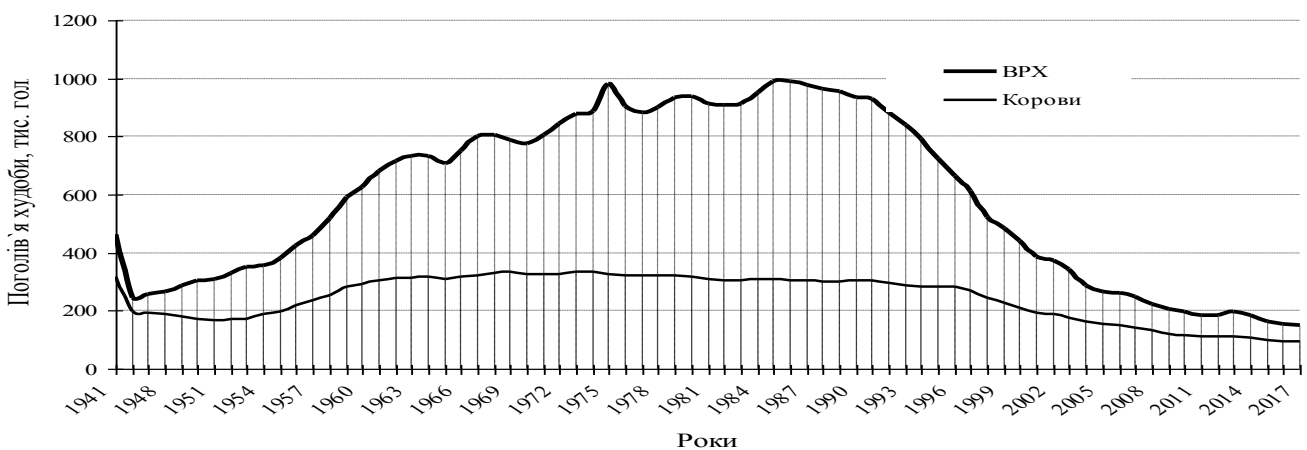

Рис. 1. Динаміка поголів'я ВРХ в усіх категоріях господарств Тернопільської області (на 1 січня відповідного року)

Доведено визначальний вплив демографічного чинника, а саме чисельності сільського населення, на розвиток відтворення поголів'я у скотарстві ($R^2=0,92$), що засвідчує риси натурального характеру існуючого способу виробництва і обміну. Виявлено різку зміну постачальників сировини на внутрішньому ринку: якщо у 2010 р. аграрні підприємства володіли основним статусом (92% у закупівлях

м'ясопереробних підприємств), то в 2017 р. їх питома вага зменшилась удвічі. При цьому зростання позицій особистих селянських господарств на ринку за цей же період склало понад 52%, та 70% у структурі вирощування і реалізації м'яса ВРХ, перетворивши їх на основних постачальників яловичини, що відбулось, однак, на фоні одночасного зменшення загального виробництва яловичини в Україні на 63,2%.

Розрахунками встановлено негативну кореляцію між зростанням закупівельних ціни на живу вагу та зміною обсягів вирощування худоби, що підтверджує, з одного боку, нашу гіпотезу про формування ознак натурального характеру виробництва продукції, а з іншого – доводить недостатню роль цінового механізму щодо стимулювання ринку яловичини. Це призводить до масового виникнення непрозорих, тіньових каналів збуту продукції з наступним перенесенням його у дрібнотоварні господарства. У дисертації також констатовано значний негативний вплив наслідків тривалої геополітичної кризи в країні, що спричинило не лише фізичне зменшення ємкості ринкового потенціалу, а й істотний спад у зовнішній торгівлі, оскільки суттєва частка експорту яловичини припадала на Росію. Зростання цін на продукцію і різке скорочення купівельної спроможності споживачів призвело до посилення рецесії на ринку. Як наслідок, щорічні темпи спаду виробництва яловичини в Україні сягнули майже 10%, а негативний баланс виробництва склав 3,2 млн т (табл. 2). Сектор аграрної економіки, який 18 років тому формував на національному ринку м'яса 51,8% обсягу вирощування і 56% обсягу реалізації, нині удвічі втратив свої позиції.

Таблиця 2

Баланс виробництва і споживання яловичини та телятини в Україні у 2010–2017 рр.*

Роки	Виробництво яловичини та телятини, тис. т	Споживання, тис. т	Споживання на 1 особу, кг	Експорт, тис. т	Імпорт, тис. т	Зовнішньо-торговельний оборот, тис. т
2010	427,7	348	9,8	13	25	38
2013	427,8	312	9,2	27	19	46
2014*	412,7	299	9,1	27	7	34
2015*	384,0	251	8,1	40	16	56
2016*	375,6	261	8,5	46	16	62
2017*	363,5	234	6,2	40	12	52

* Дані наведено без урахування тимчасово окупованих територій

* Систематизовано на основі даних Державної служби статистики України

Експортний потенціал ринку яловичини слід розглядати як відносно самостійну ланку м'ясопродуктового комплексу країни, адже протягом останніх трьох років відслідковується динаміка його зростання.

Встановлено, що основним і найефективнішим маркетинговим каналом збуту яловичини є пряма реалізація на ринку – за постійними каналами збуту нині реалізується близько $\frac{3}{4}$ м'яса ВРХ, що дозволяє відстежити окремі етапи формування ланцюга вартості товару (рис. 2). У результаті досліджень виявлено значне зростання вартості (не менше 50% від базової величини залежно від етапу) у формуванні кінцевої ціни продукції на стадії переробки м'яса ВРХ, передусім за рахунок необґрунтованої маржі посередників, торговців та самих переробних

структур різного типу, що призводить до вилучення необхідного продукту на рівні виробництва, зумовлюючи збитковість галузі (-30%). Перманентне перевищення собівартості виробництва живої (забійної) ваги худоби над діючими на ринку реалізаційними цінами зумовлює процес звуженого відтворення, за якого показники обсягу реалізації продукції ВРХ перевищують темпи відгодівлі молодих тварин.

Рис. 2. Формування ланцюга вартості кінцевої товарної продукції на ринку яловичини в Україні

Згідно розрахованих показників конкуренції ринок яловичини в Україні є малоконцентрований, висококонкурентний за відсутності чітко виражених лідерів. Виходячи з аналізу виявлених економічних трендів, із високим ступенем ймовірності слід очікувати наступного погіршення ринкової кон'юнктури на ринку яловичини через рецесію виробництва у скотарстві та продовження падіння купівельної спроможності споживачів. Тому першочерговим завданням економічного механізму розвитку ринку яловичини має стати зупинення негативної економічної динаміки, забезпечення дохідності виробників та визначення їх ролі в гарантуванні продовольчої безпеки держави.

У третьому розділі «**Стратегічні пріоритети вдосконалення економічного механізму розвитку ринку яловичини**» розроблено концептуальні підходи до формування моделі інноваційного розвитку, обґрунтовано авторські критерії у частині вдосконалення механізму координації та регулювання його функціональної системи; окреслено стратегічні напрями та здійснено прогноз основних параметрів розвитку ринку яловичини в Україні.

У роботі наголошено, що інноваційну діяльність у сфері м'ясного скотарства слід розглядати як один із основних способів адаптації товаровиробників до постійних змін внутрішнього та зовнішнього середовища. Тому спільна

господарська діяльність учасників ринкового процесу забезпечить стабільний розвиток м'ясного скотарства та підвищить конкурентоспроможність вітчизняної продукції яловичини на світових ринках.

У дисертації виділено головні елементи пропонованої інституційної моделі механізму інноваційного розвитку ринку яловичини в Україні (рис. 3). Важливим питанням ефективного функціонування ринку яловичини є координація і управління економічними процесами. Тому створення Національного центру інноваційного розвитку ринку яловичини та спеціалізованої Української біржі ВРХ (з підрозділами живої та забійної худоби) розглядаються як ключові координуючі інституційні елементи на шляху до практичного впровадження економічного механізму інноваційного розвитку ринку яловичини в Україні.

Формування біржового ринку яловичини має відбуватись на основі впровадження інтегрованої системи безпечності та якості продукції, а також єдиної платформи електронної торгівлі за безпосередньої участі товаровиробників.

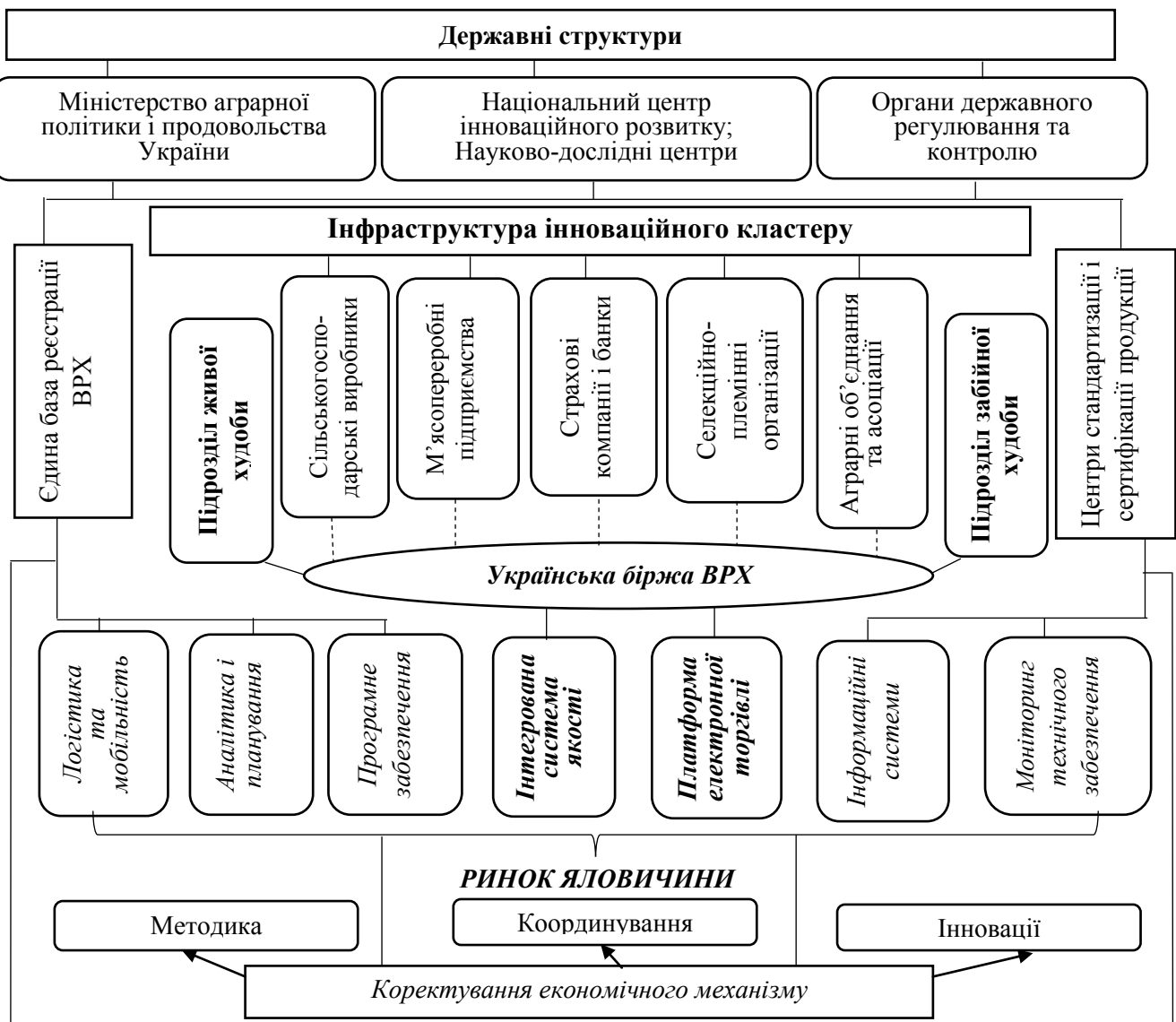

Рис. 3. Інституційна модель механізму інноваційного розвитку ринку яловичини в Україні

Саморегулювання в рамках розробленої моделі ринку здійснюється в процесі його становлення як певної модернізованої інституції, що відображає якісно нову взаємодію економічних агентів за рахунок біржового сегмента. В умовах деструктивної невизначеності національної економіки пропонується застосовувати схему організаційно-економічних взаємовідносин, додержання якої дозволить поліпшити ефективність функціонування економічного механізму розвитку ринку яловичини (рис. 4).

Цілями формування інтеграційних процесів у рамках реалізації інноваційної моделі розвитку є вдосконалення взаємовідносин між учасниками ринку на основі прозорості координації. При цьому економічна діяльність інтеграційних об'єднань на ринку яловичини могла б забезпечувати високу питому вагу валового виробництва продукції. З цією метою рекомендується створення асоціативних осередків відтворювальних та переробних підприємств з центром, що забезпечить найбільший соціально-економічний ефект.

Рис. 4. Схема організаційно-економічних взаємовідносин на ринку яловичини в умовах його інноваційного розвитку

У ході економічного моделювання ринку яловичини постає питання його оптимізації у межах кожного окремого району, області та країни загалом. З цією метою рекомендується формування спеціалізованих ринків продукції м'ясного скотарства. Так, на прикладі Тернопільської області запропоновано створення пілотного проекту із трьох великогуртових ринків яловичини у відповідності не лише до оптимального розташування, тобто із центрами у м. Кременець, Тернопіль та Чортків, що цілковито підтверджується отриманими даними аналізу фактичних обсягів реалізації яловичини в розрізі районів області, представлених у дисертаційному дослідженні, а й результатом практичної реалізації економічних відносин, що детермінують такий розвиток.

З метою розв'язання поставленої задачі було апробовано економіко-математичну модель оптимізації товароруку яловичини. На основі статистичних і експертних оцінок визначено прогностні обсяги товарної маси готової продукції, згідно яких товаровиробники 17 районів постачатимуть м'ясо великої рогатої худоби на три великогуртові ринки області. Реалізація запропонованого проекту дозволить підвищити конкурентоспроможність продукції скотарства за рахунок створення ефективного логістичного механізму.

На основі очікуваної чисельності населення України, рівня продуктивності та чисельності худоби, а також застосування мінімального раціонального відношення коефіцієнта чистого експортного потенціалу, розраховано прогностні економічні показники розвитку ринку яловичини на перспективу (табл. 3).

Таблиця 3

**Прогноз основних економічних параметрів розвитку ринку
яловичини в Україні до 2028 р.***

Області	Загальна пропозиція, тис. т			Загальний попит, тис. т				
	Початкові запаси	Виробництво	Імпорт	Внутрішній попит	Споживання населенням	Виробниче споживання і втрати	Експорт	Кінцеві запаси
Вінницька	1,68	52,79	1,26	51,28	50,9	0,38	2,52	2,31
Волинська	1,04	32,30	0,78	31,13	30,9	0,23	1,56	1,43
Дніпропетровська	1,16	105,97	0,87	104,66	104,4	0,26	1,74	1,60
Донецька	0,92	127,05	0,69	126,01	125,8	0,21	1,38	1,27
Житомирська	1,72	39,43	1,29	37,49	37,1	0,39	2,58	2,37
Закарпатська	1,68	42,67	1,26	40,78	40,4	0,38	2,52	2,31
Запорізька	1,08	53,16	0,81	51,94	51,7	0,24	1,62	1,49
Івано-Франківська	3,08	45,26	2,31	41,79	41,1	0,69	4,62	4,24
Київська	2,12	59,47	1,59	57,08	56,6	0,48	3,18	2,92
Кіровоградська	1,40	30,40	1,05	28,82	28,5	0,32	2,10	1,93
Луганська	0,56	65,16	0,42	64,53	64,4	0,13	0,84	0,77
Львівська	3,16	69,27	2,37	65,78	65,1	0,68	4,74	4,28
Миколаївська	1,44	35,84	1,08	34,22	33,9	0,32	2,16	1,98
Одеська	1,68	75,07	1,26	73,18	72,8	0,38	2,52	2,31
Полтавська	2,12	49,17	1,59	46,78	46,3	0,48	3,18	2,92
Рівненська	1,24	39,48	0,93	38,08	37,8	0,28	1,86	1,71
Сумська	1,16	34,67	0,87	33,36	33,1	0,26	1,74	1,60
Тернопільська	1,40	36,00	1,05	34,42	34,1	0,32	2,10	1,93
Харківська	2,68	91,74	2,01	88,72	88,1	0,62	4,02	3,69
Херсонська	1,68	34,97	1,26	33,08	32,7	0,38	2,52	2,31
Хмельницька	2,56	43,16	1,92	40,28	39,7	0,58	3,84	3,52
Черкаська	1,92	40,89	1,44	38,73	38,3	0,43	2,88	2,64
Чернівецька	1,08	30,86	0,81	29,64	29,4	0,24	1,62	1,49
Чернігівська	1,44	33,64	1,08	32,02	31,7	0,32	2,16	1,98
Україна	40,00	1268,80	30,00	1223,80	1214,8	9,00	60,00	55,00

У дисертації обґрунтовано можливість поетапного зростання особистого споживання яловичини населенням, що сприятиме реалізації цільових орієнтирів державного регулювання у сфері гарантування продовольчої безпеки –

забезпечення пропозиції основних видів продукції вітчизняного виробництва на внутрішньому ринку на рівні не менше 80% внутрішнього попиту та ключової мети – досягненню раціональних, фізіологічно обґрунтованих норм споживання цього виду продукції. За таких обставин економічний механізм розвитку ринку яловичини в рамках стратегії розвитку аграрного сектору економіки України передбачає виключно довгостроковий часовий горизонт поступового здійснення рекомендованих заходів.

Впровадження інноваційної моделі розвитку ринку яловичини сприятиме відродженню галузі м'ясного скотарства, підвищенню ступеня відповідності продукції м'ясного скотарства її функціональному призначенню, усуненню перешкод у торгівлі на ринку, зменшенню трансакційних витрат та задоволенню потреб споживачів. Ефективне впровадження механізму розвитку ринку яловичини на інноваційних засадах спрямоване на поетапне досягнення раціонально обґрунтованого споживання продукції м'ясного скотарства населенням України.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано вирішення важливого науково-практичного завдання, яке полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад та розробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення економічного механізму розвитку ринку яловичини. За результатами роботи отримано висновки і рекомендації, що відображають рівень виконання поставлених завдань та наукову новизну дисертаційного дослідження.

1. Ринок яловичини – це сукупність економічних відносин, котрі виникають у процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання м'яса ВРХ. Економічний механізм розвитку ринку яловичини відрізняється від механізму його функціонування наявністю системи подолання суперечностей, що виникають між виробництвом та потребами, а також з приводу реалізації економічних інтересів учасників ринку. Він представляє собою фундаментальний базис функціонування ринку яловичини у вигляді взаємодії споживачів продукції, суб'єктів господарювання, а також вищої владної інстанції (держави, наднаціональних органів, певного центру) з приводу встановлення організаційно-економічних відносин в умовах дії об'єктивних економічних законів і закономірностей, де відбувається цілеспрямоване формування, реалізація та регулювання взаємовідносин між виробниками, посередниками і покупцями, як кінцевими споживачами яловичини, у відповідності до їх цільових критеріїв, що в сукупності забезпечує безперервність суспільного відтворювального процесу.

2. Завданням економічного механізму розвитку ринку яловичини є створення середовища для досягнення стратегічної мети – задоволення соціально-економічних інтересів його учасників. За цих обставин має різко зрости роль держави у формуванні економічного механізму ринкових відносин та підтриманні стабільності ринкової кон'юнктури, що в сучасних умовах можливо лише на основі інноваційної моделі розвитку. Головною метою при цьому має стати спрямованість на задоволення потреб споживачів, забезпечення доходів виробників яловичини, формування збалансованого попиту і пропозиції на внутрішньому ринку, враховуючи глобальні світові агропродовольчі впливи та тренди.

3. Для світового ринку яловичини характерні специфічні особливості розвитку, пов'язані із суттєвим впливом історичних, релігійних, культурних та інших чинників. На основі розробки матриці розподільчої функції економічного механізму розвитку ринку яловичини в розрізі країн світу встановлено його чіткі закономірності – спостерігається феномен дзеркальної протилежності основних параметрів розвитку ринку яловичини, коли економічний механізм зумовлює взаємно протилежні відносини розподілу: за максимальної чисельності поголів'я ВРХ та обсягів виробництва відмічається рекордно низький рівень споживання яловичини (Індія) і цілком протилежна тенденція рекордно високого середньодушового споживання яловичини за низької бази виробництва продукції (Ізраїль, Казахстан).

4. Кількісні та якісні оцінки економічного механізму розвитку ринку яловичини характеризуються певними показниками та їх параметрами, що вказують на постійні динамічні співвідношення кон'юнктури, обміну і розподілу товарних ресурсів на ринку з метою кінцевого споживання. У роботі запропоновано використання комплексної методики застосування динамічних показників оцінки розвитку ринку яловичини та ефективності його функціонування. Її практичне використання дозволяє здійснити загальну оцінку розвитку ринку яловичини, у тому числі шляхом розрахунку пропонованого інтегрального індикатора конкурентоспроможності. Розрахункові індикативні значення показника характеризують ефективність ринку та дають змогу оцінити привабливість продукції яловичини для споживачів.

5. Розвиток ринку яловичини залежить від динаміки чисельності великої рогатої худоби як необхідної матеріальної основи виробництва продукції і формування сировинних ресурсів. У дисертації доведено, що галузь скотарства залишається під загрозою знищення – чисельність поголів'я худоби в Україні за усіма формами господарювання нині знизилась до історичного мінімуму – 3,58 млн. гол., а в Тернопільській області – до 167,6 тис. гол. Це вказує на катастрофічні недоліки існуючої організаційно-економічної системи, що визначає критичний стан рецесії вітчизняного ринку яловичини, та відсутність ефективного механізму його розвитку, виявляючи ознаки натурального характеру існуючого способу виробництва у досліджуваному секторі аграрної економіки.

6. В Україні спостерігається відсутність економічного інтересу до виробництва м'яса яловичини, що відображається у зростанні за останні сім років питомої ваги особистих селянських господарств із 6% до 58% серед постачальників продукції м'ясопереробних підприємств та до більш ніж 70% у структурі вирощування і реалізації на забій ВРХ за одночасно загального зменшення виробництва м'яса худоби на 63,2%. Починаючи з 2010 р., темпи зростання цін на яловичину демонструють негативну кореляцію у порівнянні з обсягами вирощування живої ваги ВРХ, що стрімко зменшується. Діючий ціновий механізм не стимулює товаровиробників до розширення обсягів збуту продукції на ринку яловичини, зумовлюючи її збитковість та зменшення споживання через низьку купівельну спроможність споживачів.

7. Визначено інституційні напрями удосконалення сучасного механізму розвитку вітчизняного ринку яловичини, серед яких акцентовано на необхідності

мінімізації трансакційних витрат і раціоналізації ланцюга вартості продукції, формуванні єдиної інтегрованої системи якості, підвищенні культури споживання продукції та розбудові сучасної ринкової інфраструктури на основі інноваційного підходу. Ефективна система регулювання вказаних процесів передбачає також створення Національного центру інноваційного розвитку ринку яловичини та спеціалізованої Української біржі ВРХ (з підрозділами живої та забійної худоби) як координуючих структурних елементів у сфері практичного впровадження економічного механізму інноваційного розвитку.

8. Формування інноваційної моделі функціонування ринку яловичини неможливе без створення механізму його розвитку на основі принципів мультифункціональності. Відтак стратегічним завданням у цій сфері має стати подолання інверсійного типу економічного механізму функціонування ринку яловичини, забезпечення умов для прибуткового виробництва високоякісної та конкурентоспроможної продукції з метою всебічного задоволення потреб споживачів. На фоні різкого падіння основних параметрів внутрішнього ринку яловичини існуючий економічний механізм, з огляду на стратегію продовольчої безпеки держави, виконує деструктивну функцію, що полягає у нарощуванні обсягів експорту яловичини з України за одночасного витіснення яловичини в структурі власного споживання населення більш дешевим м'ясом птиці або свинини, досягши у 2017 р. свого мінімального розміру – 6,2 кг яловичини у розрахунку на душу населення, що нижче навіть середньосвітового рівня.

9. У дисертації визначено прогнозні сценарії майбутнього розвитку ринку яловичини. Згідно оптимістичного прогнозу (до 2028 р.), що базується на успішному впровадженні моделі інноваційного розвитку ринку яловичини, обсяги відтворення чисельності великої рогатої худоби та виробництва продукції зростатимуть, пожвавлюючи динаміку ринку. За песимістичним прогнозом виробництво яловичини в сільськогосподарських підприємствах має практичні шанси зникнути до 2025 р. Тому лише негайна стабілізація чисельності та продуктивності великої рогатої худоби, обсягів виробництва і споживання продукції зможуть забезпечити реалізацію оптимістичного прогнозного сценарію розвитку ринку яловичини.

Основні результати дослідження впроваджені у практичну діяльність Департаменту агропромислового розвитку Тернопільської обласної державної адміністрації, Чернівецької обласної ради, Департаменту агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Хмельницької обласної державної адміністрації, Управління агропромислового розвитку Білоцерківської районної державної адміністрації Київської області, Відділу агропромислового розвитку Борщівської районної державної адміністрації Тернопільської області та у навчальний процес Тернопільського національного економічного університету.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Ляховець В. О. Розвиток механізму регулювання ринку яловичини в умовах інтеграції у європейський та світові ринки. Економіческие тенденции. 2018. Вип. 2. С. 1–6 (0,39 д. а.).

2. Ляховець В. О. Економічна динаміка основних параметрів розвитку ринку яловичини та її тенденції на перспективу. *The scientific heritage*. 2017. No 15 (15). Budapest, Hungary P. 4–7 (0,41 д. а.).

3. Ляховець В. О. Економічні напрямки формування моделей розвитку та інфраструктури ринку яловичини. *Економіка та держава*. 2017. Вип. 10. С. 99–102 (0,53 д. а.).

4. Ляховець В. О. Прогнозні сценарії економічного розвитку ринку яловичини. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017 Вип. 24. С. 96–100 (0,56 д. а.).

5. Ляховець В. О., Горлачук М. А. Перспективи виробництва продукції скотарства як основи забезпечення ефективного розвитку аграрного ринку регіону. *Агросвіт*. 2017. Вип. 8. С. 54–59 (0,60 д. а.) (Особистий внесок автора: досліджено теоретико-практичні основи розвитку виробництва продукції, відтворення поголів'я ВРХ та регулювання ринку яловичини в контексті подолання кризових явищ у галузі) (0,48 друк. арк.).

6. Lyahovets V. O. Economic assessment of modern Ukrainian export and import state in beef market. *Economic and social development of Ukraine in XXI century: national vision and globalization challenges: Collection of scientific articles*. Dradt2Digital Publishing House, 2017. 145–146 p. (0,19 д. а.).

7. Ляховець В. О. Ринок яловичини в Україні: сучасний стан та перспективи. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Електронне наукове фахове видання. URL: <http://global-national.in.ua/issue-10-2016/18-vipusk-10-kviten-2016-r/1868-lyahovets-v-o-rinok-yalovichini-v-ukrajini-suchasnij-stan-ta-perspektivi>. (0,53 д. а.).

8. Ляховець В. О. Європейський ринок яловичини: місце та роль України. *Науковий вісник Ужгородського університету: збірник наук. праць*. Сер: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 9. С. 101–104 (0,51 д. а.).

9. Ляховець В. О. Інфраструктура ринку яловичини: проблеми та перспективи. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 9, Частина 1. С. 56–59 (0,35 д. а.).

10. Ляховець В. О. Механізм регулювання ринку яловичини. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Економічна. 2016. Вип. 17, ч. 2. С. 51–54 (0,46 д. а.).

Опубліковані праці апробаційного характеру:

11. Ляховець В. О., Горлачук М. А. Актуальні проблеми розвитку ринку яловичини та економічної ефективності скотарства. *Прикладна економіка – від теорії до практики: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* (Тернопіль, 20 жовтня 2016 р.). Тернопіль: Вектор, 2016. С. 93–95 (0,20 д. а.). (Особистий внесок автора: охарактеризовано актуальні проблеми розвитку галузі скотарства) (0,1 друк. арк.).

12. Ляховець В. О. Державна підтримка як інструмент регулювання процесу розвитку ринку яловичини. *Прикладна економіка – від теорії до практики: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Тернопіль, 27 жовтня 2017 р.) ред.: П. Р. Пуцентейло, Б. О. Язлюк, Р. Ф. Бруханський (та ін.); відп. за вип. П. Р. Пуцентейло. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2017. С. 50–51 (0,15 д. а.).

13. Ляховець В. О. Економічна характеристика сировинної бази ринку яловичини. *Інтеграція бізнес-структур: стратегії та технології: матеріали міжнар. наук. конф.* (Грузія, Тбілісі, 24 лютого 2017 р.). Грузія. 2017. С. 74–76 (0,16 д. а.).

14. Ляховець В. О. Кредитний ризик у розвитку економічного механізму ринку яловичини. Реформування фінансово-економічної системи в контексті міжнародного співробітництва: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 23–24 червня). Київ: Аналітичний центр «Нова Економіка», 2017. С. 32–33 (0,12 д. а.).

15. Ляховець В. О. Організаційно-економічні аспекти мультифункціональності ринку яловичини. Сучасні тенденції формування соціальної відповідальності бізнесу: матеріали міжнар. наук. конф. (Португалія, Лісабон, 19 травня 2017 р.). Португалія. 2017. С. 66–68 (0,12 д. а.).

16. Ляховець В. О. Особливості економічного механізму розвитку ринку яловичини на сучасному етапі. Модернізація соціально-економічних систем: нові умови господарювання: матеріали міжнар. наук. конф. (Польща, Кельце, 28 вересня 2016 р.). Польща. 2016. С. 54–55 (0,12 д. а.).

17. Ляховець В. О. Прогнозування дохідності виробників яловичини в сучасних умовах розвитку ринку. Аналіз сучасних підходів до ефективного використання потенціалу економіки країни: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 18–19 серпня). Дніпро: НО «Перспектива», 2017. С. 21–23 (0,11 д. а.).

18. Ляховець В. О. Роль інфраструктури у формуванні та розвитку ринку яловичини. Збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. «Інноваційна економіка» (м. Одеса 7–8 жовтня 2016 р.). Молодий вчений. Одеса: МЧ, 2016. С. 36–39 (0,15 д. а.).

19. Ляховець В. О. Страхування ВРХ як елемент економічного механізму розвитку ринку яловичини. Економіка та соціум: сучасний фундамент розвитку людства: матеріали міжнар. наук. конф. (Німеччина, Лейпциг, 23 чер. 2017 р.). Німеччина. 2017. С. 73–75 (0,16 д. а.).

20. Ляховець В. О. Функціонування і регулювання ринку яловичини в сучасних умовах господарювання. Збірник матеріалів II міжнар. наук.-практ. конф. «Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів і суб'єктів господарювання: сучасний стан і перспективи» Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова. Одеса. 2016. С. 304–306 (0,18 д. а.).

21. Ляховець В. О. Характеристика маркетингу як економічного процесу розвитку ринку яловичини. Напрями та сучасні чинники розвитку міжнародних відносин: економічні та політичні аспекти: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 8 вересня 2017 р.). Запоріжжя. Класичний приватний університет. 2017. С. 33–36 (0,14 д. а.).

22. Ляховець В. О. Ціна як макроекономічний фактор розвитку економічного механізму ринку яловичини. Глобальні проблеми економіки і фінансів: тези доповідей X міжнар. наук.-практ. конф. (Київ – Будапешт – Відень, 31 серпня 2017). Київ. Інтернаука. 2017. URL: <http://www.inter-nauka.com/issues/conf-2017/august/2895>. (0,13 д. а.).

АНОТАЦІЯ

Ляховець В. О. Економічний механізм розвитку ринку яловичини. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль, 2018.

Узагальнено теоретичні підходи до розкриття сутності основних економічних категорій (ринок, економічний механізм) та сформульовано визначення ринку яловичини, охарактеризовано його роль в національній економіці країни.

Здійснено емпіричний аналіз стану ринку яловичини, досліджено сировинну базу, показано динаміку виробництва яловичини та структуру утримання поголів'я великої рогатої худоби в сільськогосподарських підприємствах та особистих селянських господарствах України, охарактеризовано економічну ефективність виробництва яловичини та використання виробничого потенціалу галузі. Розроблено ланцюг вартості продукції яловичини «виробник-споживач». Запропоновано застосування інноваційної моделі розвитку економічного механізму ринку яловичини, яка визначає його стратегічні пріоритети на майбутнє та окреслено структурно-функціональну схему Національного центру інноваційного розвитку ринку яловичини в Україні.

Ключові слова: економічний механізм, ринок яловичини, аграрний ринок, інфраструктура ринку, інноваційний розвиток, стратегія розвитку ринку яловичини, інноваційна модель розвитку ринку яловичини.

АННОТАЦИЯ

Ляховец В. О. Экономический механизм развития рынка говядины. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Тернопольский национальный экономический университет. – Тернополь, 2018.

Обобщены теоретические подходы к раскрытию сущности основных категорий таких как рынок, экономический механизм, и сформулировано определение «рынок говядины», охарактеризована его роль в национальной экономике страны.

Осуществлен эмпирический анализ рынка говядины, исследованы сырьевую базу, показано динамику производства говядины и структуру содержания поголовья крупного рогатого скота в сельскохозяйственных предприятиях и личных крестьянских хозяйствах Украины, охарактеризованы экономическую эффективность производства говядины и использования производственного потенциала отрасли. Разработан цепь стоимости продукции говядины «производитель-потребитель». Предложено применение инновационной модели развития экономического механизма рынка говядины, которая определяет его стратегические приоритеты на будущее и обозначены структурно-функциональную схему Национального центра инновационного развития рынка говядины в Украине.

Ключевые слова: экономический механизм, рынок говядины, аграрный рынок, инфраструктура рынка, инновационное развитие, стратегия развития рынка говядины, инновационная модель развитие рынка говядины.

ANNOTATION

Lyakhovets V. O. Economic mechanism of development of beef market. – Manuscript.

Dissertation for the degree of a candidate of economic sciences (doctor of philosophy) in specialty 08.00.03 economics and Management of National Economy. – Ternopil National Economic University. – Ternopil, 2018.

The theoretical approaches to the disclosure of the essence of the main categories such as market, economic mechanism and formulation of the definition of "beef market" are generalized, its role in the national economy of the country is described.

The actual problems of agricultural production on the example of meat cattle industry as the most critical element of functioning of the economic mechanism of development of the agrarian market in general are considered. The economic evaluation of the reproduction process of meat cattle – the material basis of the current formation and functioning of the beef market has been carried out. The market trends of forming the dynamics of the number of livestock are studied, the main regularities of reproduction process in cattle breeding are determined. The peculiarities of the existing market structure of beef production and sale in the agrarian market of the region are determined, in particular, taking into account agricultural enterprises and individual peasant households.

The empirical analysis of the beef market, the raw material base, the dynamics of beef production and the stockholding of cattle in agricultural enterprises and individual peasant farms of Ukraine are shown, the economic efficiency of beef production and the use of production potential of the industry are described. The chain of cost of beef production «producer-consumer» is developed.

The main aspects of regulation of the investigated market in terms of realization of the model of innovative development of beef market are scientifically described. It is established that under the current circumstances of European integration of Ukraine, the problem of creating an effective mechanism for market regulation in order to increase the efficiency of its functioning and development becomes especially relevant. The necessity of forming a holistic economic mechanism of coordination based on state control is grounded, and measures on state support for beef market development are defined. The algorithm of the customs regime, which will allow to form economic relations in the field of processing beef on the territory of Ukraine, is proposed.

The application of an innovative model of development of the economic mechanism of the beef market is proposed, which defines its strategic priorities for the future, and outlines the structural and functional scheme of the National Center for Innovative Development of Beef Market in Ukraine. The recommendation section proposes the use of an innovative model for the development of the economic mechanism of the beef market, which determines its strategic priorities for the future.

The modern approaches to forecasting commodity volumes of products of meat cattle breeding are considered, and the estimation of the forecast scenarios of the beef market development is made. The features of the beef market as the object of forecasting are revealed. The strategy of development of beef market as a separate link of the national economy of the country and region is formed.

Key words: economic mechanism, beef market, agrarian market, market infrastructure, market capacity, economic regulation, innovation development, value chain, reproduction model, beef market development strategy, innovative beef market development model.

Підписано до друку 13.05.2019 р.
Формат 60x90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 1,0.
Зам. № А025-19. Тираж 150 прим.

Видавець та виготовлювач
Тернопільський національний економічний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль 46009

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.*

Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ»
вул. Бережанська, 2, м. Тернопіль 46009
тел. (0352) 47-58-72
E-mail: edition@tneu.edu.ua